Achtergrond Documentaire

Chatgesprek als onlinevoorstelling: ‘Intiem en realistisch beeld van iemand op de vlucht’

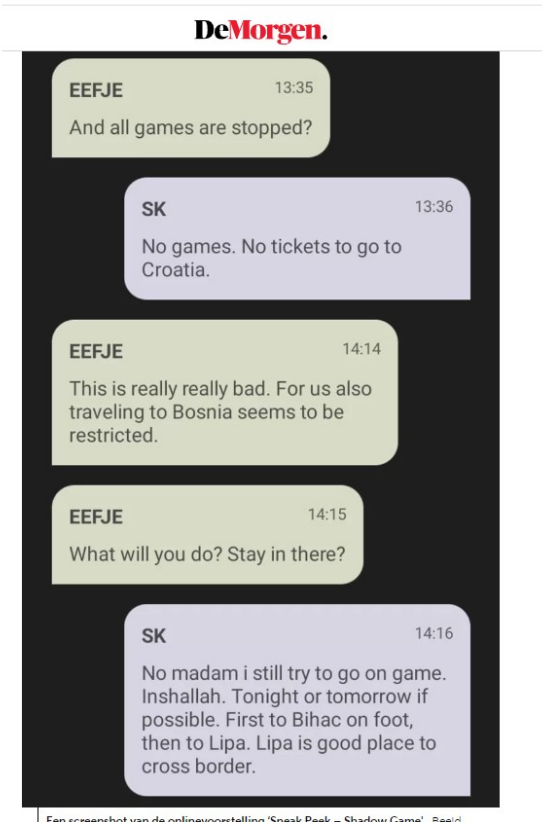
Een chatgesprek tussen een journalist en iemand op de vlucht is door theatercollectief SKaGeN tot documentaire verwerkt. ‘Het publiek kijkt mee als een voyeur en zit ons heel dicht op de huid.’

MARIJN SLIJPER 17 oktober 2022, 03:00

De zestienjarige Sajid Khan (SK) trekt in zijn eentje van Afghanistan naar Italië. Onderweg ontmoet hij de Nederlandse journalisten Eefje Blankevoort en Els van Driel. Zij volgen hem een jaar lang voor de documentaire *Shadow Game*. Als de coronapandemie toeslaat en SK niet verder dan Bosnië-Herzegovina komt, zet hun contact zich via Whatsapp voort. Hij houdt hen op de hoogte van zijn pogingen (‘games’ in het jargon van mensen op de vlucht) om de grens met Kroatië, en dus de Europese Unie, over te steken.

SK: “You know madam, now if someone goes on game, if you are pushed back they will not let you come inside the camp again. Even families also.”
Eefje: “What? That’s illegal?” [..] “I’m so sad you didn’t make it yet. You are really an amazing kid.”

Theatercollectief SKaGeN is met het indringende chatgesprek, dat twee jaar duurde en zesduizend berichten omvat, aan de slag gegaan en maakte er een documentaire van. Via de app SneakPeek volgt het publiek de berichtjes, video’s en spraakopnames die Blankevoort en SK gedurende de dag uitwisselen.

Een screenshot van de onlinevoorstelling ‘Sneak Peek – Shadow Game’. Beeld SKaGeN

DILLEMA'S

Hamers en zijn collega's hebben zich strikt aan de feiten gehouden en fantaseerden er niets bij. "We hebben de chronologie gerespecteerd en dus geen gebeurtenissen omgewisseld. Soms veranderden we wat aan een berichtje om iets te verduidelijken. Dat soort aanpassingen legden we altijd aan Eefje en SK voor. Wel hebben we het verhaal ingedikt. Zo schrapten we sommige dingen of verkortten de periode dat er niets werd gestuurd."

"Het is heel realistisch", beaamt SK, "toen ik de chats teruglas, was ik voor mijn gevoel weer terug op de plekken van toen. Dat was af en toe best emotioneel." Blankevoort vult aan: "Het is confronterend om te zien. Ik was in die tijd gefrustreerd dat ik niet kon helpen en bang dat SK iets zou overkomen. Doordat het publiek als een soort voyeur meekijkt, zitten ze ons heel dicht op de huid."

"Mensen die het realtime volgen, en dus direct het berichtje checken als er een notificatie binnenkomt, kunnen het idee hebben dat het allemaal op dit specifieke moment gebeurt", zegt Hamers. "De vorm van een chatgesprek zorgt voor een bepaald gevoel van urgentie."

Blankevoort hoopt dat het mensen aan het denken zet. "De vertelvorm agendeert ethische dillema's. Kun je gewoon toezien hoe iemand anders lijdt? Wat kun je doen om te helpen? En hoever mag je daarin gaan? Dat is iets wat ik mij dagelijks heb afgevraagd. Ik vind dat iedere Europeaan dat moet doen, want we dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor wat er aan onze buitengrenzen speelt."

Het gesprek daarover kan worden gevoerd in de virtuele foyer. Daar kan het publiek met elkaar in debat. Hamers: "In de virtuele foyer zijn Eefje en SK personages. Misschien dat het publiek discussieert over de betekenis van een bepaald bericht. Of ze vragen zich af waarom SK al een paar uur niet meer reageert. Maar ook de grote thema's die Eefje noemt zullen daar aan bod komen."

Blankevoort kijkt ernaar uit: "Laat maar komen. Ik ben benieuwd wat mensen te zeggen hebben. Hopelijk reflecteren ze op hun eigen rol. Toen de oorlog in Oekraïne uitbrak, veroorzaakte dat een golf van solidariteit. Sommigen reden naar de grens om mensen op te pikken. Dat is uiteraard hartstikke mooi, maar waarom is die hulp er niet voor de vluchtelingen die in Turkije of Bosnië vastzitten?"

"Veel mensen hebben geen idee welke ontberingen wij moesten doorstaan", zegt SK. "En volgens mij willen ze het ook niet weten. Ze doen liever de handen voor hun ogen." Voor wie *Sneak Peek - Shadow Game* volgt, is dat in ieder geval geen optie. Van dag tot dag krijg je de ontwikkelingen mee. SK: "Dat is belangrijk. Mensen moeten ons en onze verhalen beter begrijpen."

De 19-daagse onlinevoorstelling *Sneak Peek - Shadow Game* start op 19 en 26 oktober en op 2 november. Kaarten (€12,50) via skagen.be.

LEES OOK